

Yttrande

Datum 2018-11-05

Dnr 2018-2720

Ert datum 2018-07-03

Er beteckning N2018/03415/SPN

En utvecklad översiktsplanering SOU 2018:46

Utredningen *En utvecklad översiktsplanering* har presenterat ett delbetänkande som behandlar dels hur översiktsplanering kan tillämpas för att underlätta efterföljande planering (del 1), dels förslag till kommunal reglering av upplåtelseformen (del 2). Regeringskansliet har skickat betänkandet på remiss till bland annat Riksantikvarieämbetet.

Riksantikvarieämbetet begränsar sina synpunkter till betänkandets del 1, benämnt *Att underlätta efterföljande planering*.

Synpunkter

Riksantikvarieämbetet instämmer i stora delar av utredningens slutsatser och förslag men avstyrker också några av författningsförslagen.

Riksantikvarieämbetet instämmer i utredningens förslag om att översiktsplanen även fortsättningsvis ska vara vägledande och inte bindande. Likaså instämmer vi i slutsatsen att planinstrument som områdesbestämmelser, fördjupningar av och tillägg till översiktsplanen är tillräckliga.

Det förslag som utredningen lämnar om att genom lagkrav på planeringsstrategi stimulera kontinuiteten och aktualiteten är välkommet. Dock kan begreppet 'planeringsstrategi' vara ett tveksamt val, eftersom det leder tankarna till planering, med åtföljande förväntningar på samråd och konsekvensbedömningar, och inte till den utvärdering av översiktsplanen som det ju faktiskt handlar om. Vidare anser vi att det är önskvärt att bestämmelsen utformas så att det tydligt framgår att kommunen kan fatta beslut om planens aktualitet och om den fortsatta planeringen vid olika tillfällen.

Utredningens olika förslag om statens medverkan i översiktsplaneprocessen är i stort sett väl utformade. Vi instämmer i bedömningarna när det gäller problem och förändringsbehov rörande länsstyrelsernas granskningsyttranden. När det gäller statliga intressen och statens underlag till översiktsplaneringen är detta en

Riksantikvarieämbetet

Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm

Tel 08-5191 8000

E-post riksant@raa.se

Hemsida www.raa.se

Org.nr 202100-1090

Plusgiro 599 94-4

Bankgiro 5052-3620

komplex fråga. Utredningens förslag om att tydliggöra det krav som idag finns i bestämmelsen om så kallad sammanfattande redogörelse är i grunden bra. För att intentionerna med länsstyrelsens underlag rörande statliga och mellankommunala intressen ska bli verklighet krävs dock insatser från Boverket och andra statliga myndigheter. Detta gäller inte minst bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken, dvs. hushållningen med bland annat områden som allmänt sett har höga kulturvärden, med områden av riksintresse för kulturmiljövården samt med de områden som direkt i lagen pekas ut som riksintressen ut med hänvisning till natur- och kulturvärdena. Behovet av samordning av statliga intressen på nationell nivå ha tydligare ha uppmärksamrats i utredningen.

I sammanhanget vill Riksantikvarieämbetet fästa uppmärksamheten på världsarven. Sveriges 15 världsarv berör ett tjugotal kommuner och berör därmed deras översiktsplanering. Världsarven omfattas inte av några egna lagbestämmelser utan hanteras med hänvisning de allmänna hushållnings- och hänsynsreglerna. Med tanke på behovet av att underlätta efterföljande planering och prövning bör det övervägas att införa bestämmelser om världsarv i plansystemet, så att de på ett tydligare sätt kan hanteras i översiktsplaneringen. Problematiken kring världsarvens hantering i planering och prövning borde ha uppmärksamrats i betänkandet.

När det gäller översiktsplanens innehåll och hanteringen av allmänna intressen avstryker Riksantikvarieämbetet några av författningsförslagen:

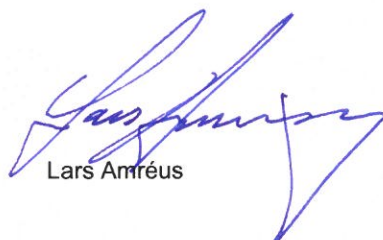
- Ändringsförslaget i 3 kap. 2 § gällande översiktsplanens innehåll avstyrks. Det är inte lämpligt att standardisera planernas innehåll, skillnaderna i lokala förhållanden och förutsättningar är för stora. Kommunerna behöver därför ha friheten att utforma redovisningen som det bäst passar behoven, exempelvis om kommunen finner anledning att tydliggöra kulturlandskapets förvaltning och utveckling. En reflektion är vidare att en detaljreglering av innehållet genom lagbestämmelser gör det komplicerat att utveckla styrningen.
- Ändringsförslaget i 3 kap. 4 § gällande redovisningen av allmänna intressen avstyrks. Invändningarna gäller framför allt indelningen i andra stycket. Vi menar att denna indelning medför en risk att allmänna intressen enligt 2 kap. PBL och 3 kap. miljöbalken förbises. Detta gäller bland annat områden och fysisk miljö i övrigt som är betydelsefulla med tanke på höga kulturvärden. Utvecklade hänvisningar till de nämnda lagrummen är att föredra om bestämmelsen överhuvudtaget ska ändras.

forts

- Förslaget i 3 kap. 6 a § avstyrks. Det är inte lämpligt att införa en bestämmelse om hänsyn till den nationella strategin för fysisk planering innan strategins utformning och räckvidd har beslutats. När det gäller planens förhållande till nationella och regionala mål torde det vara tillräckligt att bestämmelsen anger att den avser "relevanta mål" och låta kommunen avgöra och argumentera för vilka mål det rör sig om. Det är väl känt att de flesta kommuner har ställt sig bakom de nationella miljö kvalitetsmålen (av vilka flera innefattar kulturmiljöaspekter). Ett annat exempel är de nationella målen för det statliga kulturmiljöarbetet som uttryckligen har utformats för att kunna vara vägledande för kommunerna. Mot bakgrund av målens betydelse för kommunerna bör därför bestämmelserna i PBL inte utformas på ett sätt som vänder uppmärksamheten bort från nationella mål.
- Förslaget i 3 kap. 9 § om att koppla samman undersöknings- och avgränsningssamråd för miljöbedömningen med plansamrådet avstyrks. Syftet med miljöbedömningen (miljöbalken 6 kap.1 §) är att åstadkomma en bättre integrering av miljöaspekter, inklusive kulturmiljöaspekter, i planeringen. För att syftet ska nås behöver bedömningsprocessen starta tidigt så att viktiga faktorer kan läggas till grund för översiktsplanen, dess inriktning och utformning. Det vore därför olyckligt att bestämma att undersöknings- och avgränsningssamråd ska kopplas till ett skede när ett planförslag finns framme. Risken är stor att miljöbedömningen enbart blir en recension av ett planförslag och att integreringssyftet inte nås.

Sammantaget bedömer att Riksantikvarieämbetet att planeringspraktiken när det gäller inriktning, innehåll, hänsyn till kulturmiljö och andra allmänna intressen bör utvecklas genom mjuka styrmedel snarare än genom lagbestämmelser. Utredningens förslag om statliga planeringsunderlag, etablering av planeringskatalogen, vägledningsuppdrag till Boverket och resurser till länsarkitektfunktionen är på det sättet steg i rätt riktning.

Detta beslut har fattats av riksantikvarien Lars Amréus efter föredragning av antikvarien Anders Hedlund. Även överantikvarien Knut Weibull, avdelningschefen Qaisar Mahmood och tf enhetschefen Rikard Sohlenius har varit med om den slutliga handläggningen.

Lars Amréus

Anders Hedlund

